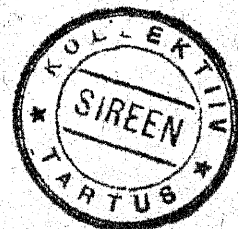

SIREEN

MUUSIKA KUUKIRI

No 1

JANUAR 1922

No 1

M. Wallase

riidekauplus

Tartu, Kaubahoov № 16.

Kõige odavam ostukoht
riidekauba tarvitajatele.

Väljavalik
alati suur
ja
ajakohane.

Jällemüüjatele kasulik ostukoht.

KAUBANDUS-TÖÖSTUS KONTOR

„KALEV“

TARTUS, PROMENADI TÄN. № 2.

TELEFON № 78.

Oman. venn. Särg.

Soovitab oma tehastest:

kõiksugu tsement-beton ehitusmaterjaale, nagu: ehitus-,
katuse-, parket kiva; kaevu-, kanalisatsiooni-, põllutoru-
sid; trepiastmeid, länava platesid, veetõrsi, veerenne jne.

Välja- ja kodumaa kaupadest:

kõiksugu laskeriistu: jahipüsse, liht- ja automaat re-
volvrid jne; jahitarbeasju, laskemoona ja spordiriistu.

On ainuke Tartus

T. Nõmmits'e

juuksetööstuse-ateljee

Maarjamõisa tän. 9, tel. 495.

Berliinis juukse- ja teatritöö kõrgema ametkooli 1911 a.
diploomiga lõpetanud.

Spetsiaal-osa: parukate tegemine.

Müüakse kõiksugu teatri tarvidusi suurel ja väikesel määral.

Daamide ja herrade jaoskonnad
eraldi.

Äri on mitme kuld- ja hõbe-aurahaga kroonitud.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSE SELTS

SUURTURG № 17

TARTUS

TELEFON № 179

Iga päev muusika kella 6—11 õhtul.

Rikkalik einelaud, lõunasöögid kella 1—4 à la carte
igal ajal, kõiksugused liköörid ja napsid. Teenimine
korralik. Hinnad odavad. — Soojad kabinetid.

Kõige austusega

Ökonoom **O. Hiir.**

Kõige kasulikum
õmblusmasinate

ja

koorelahutajate

ostukoht

on Tartus Suurturg 13

N. Naaris'e

kaupluses.

Kõigeuemaid, moodsaid
daamide kleidi- ja
bluuseriideid, kos-
tümriideid, pesu-
riiet, ihu-, voodi- ja
lauapesuks, suures
väljavalikus.

Vahariideid ja pörandariideid
soovitab

H. BAUMANN

Tartus, Kaubahoovis nr 1.

Eht Prantsuse D. M. C.

Perle-, Mouline ja Märkniti

Kõigis värvides, soovitab mõõdukate hindadega

J. Raudsepp

Tartus

Aleksandri tän. 1.

Eeskujulik

juuksetööstuse äri

Tartus, Raatuse platsil, Rüütli tän. nurgal.

Jootraha
ei võeta!

**Daamide, herrade ja
teatri jaoskond**

Jootraha
ei võeta!

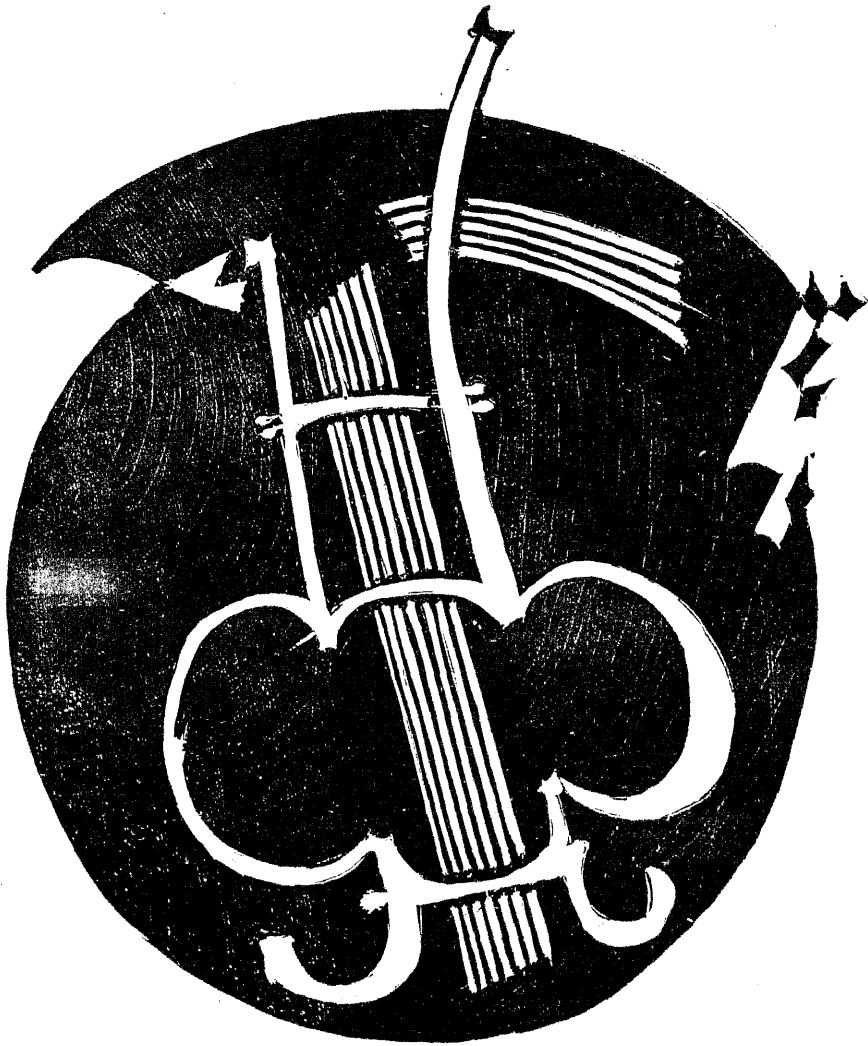
Kõige suurem teatri parukate valik edasiüürimiseks.

Võtan tellimisi vastu teatri tööde pääle.

Töö häädus väljaspool võistlust, mõõdukad hinnad.

Müüa Leichneri näovärve, kreppi, lakki, puudert jne.

Austusega **J. Luksep,**

Eelsõnaks.

Ligi kolmkümmend aastat on Eesti muusika ilma häälekandjata olnud.

See oli aastal 1895, kui K. H. Hermann'i „Laulu ja mängu leht“ hingusele läks ajal, mil eesti rahvusline elu vene surve all tumedas tagasikiskumise ajajärgus oli.

Meie muusika ringkonnad on ammu muusika ajakirja puudust tunnud, ei ole aga teda paljudel põhjustel senini kõrvaldada suutnud. Ka ei ole praegused ajad ja olud ühe puht-kunstilise ajakirja väljaandmiseks sugugi soodsad, kuid veel

edasi viivitada — tähendaks asja päriselt maha matta ja see oleks ülekohus: meie muusikaküsimuste arendamine, nende tarbekohane käsitlemine, meie muusika pulsi kiirem tuksumine — need on liiga kallid selleks, et kahtluses paremaid aegu ootama jääda, kuna küsitav on, kas nad tulevadgi.

Sellest väljamineks on muusikerite kollektiiv „Sireen“ kindlasti ette võtnud muusika ajakirja välja anda ja esineb siin austatud lugejatele esimese numbriga.

* * *

Kes meist ei mäletaks neid mõnusaid tundeid lapsepõlvest, lugedes „Laulu ja mängu lehest“ Sebastiani Bachi, Joosep Haydni, Beethoveni ja teiste elulugusid ehk lehitsedes Liszti, Rubinsteini, Patti ja teiste ilmakeelsete imelikke kontsertide kirjeldusi.

Need lood panid noorte hingede fantaasia meeleolurikkalt töötama, seda legendaarsete mõttekujutustega täites, luulelise udulooriga ümbritsedes. Nii mõnigi meist tundis neid naiivseid, kuid armastava soojusega kirjeldatud luulelisi lugusid lugedes esimesi vaimustuse värinaid hinges ja leidis neist enda muusika-armastusele esimest äratust. Umbes nii võiks iseloomustada Hermannii muusikalehe tekstiosa pää teenust.

Oli aga mõjurikas kogu edaspidise aja pääle ka selle lehekese muusikaline lisa, eneses moodustades kogu selle aja noodikirjanduse suurema osa, mida meie laulukoorid tarvitasid, ühtlasi aga ka tuntavat, kaua mõjuvat pitserit vajutades nende lauljate kui ka terve tolleaegse muusikapublikumi maitse pääle, seda põhjalikult vastuvõtlikuks tehes magushapu sentimentaalse „Liedertafeli“ stiilile ja ükskõikseks jättes meie hingele loomulikuma — karge, värske, sügava põhjamaa koloriidi kui ka samu omadusi sisaldava eesti rahvaviisi vastu, mille pärast praegune muusikapõlv pingutavat, võitlust peab.

Teisiti ei võinud see ollagi, sest meie nõrk mähkmetes siplev vaimuelu oli tol ajal käsist ja jalust Balti kultuuriga seotud. Ei võinud siis ka Hermann — see vähese arvustusvõimega muusika entusiast — tol ajal seda Eesti hinge õiget põhiheli tabada, et Eesti muusika maitsele kindla, omapärase aluse panna, nagu seda kadunud Kuni-leidi töödes juba aimata võib. Kõike seda arvesse võttes ei saa siiski salata Hermannii muusikalehe positiivset mõju ja suuri teeneid.

Kõigest sellest järgneb aga ka, et meie teed Hermannii omadest nii mitmeti lahku lähevad.

Ajad on muutunud. Kogu meie kultuuri elu sootu teisele alusele nihkunud, teistsuguses tem-

pos liikuma pandud, teise ilme omandanud. Ühes sellega on muutunud ka meie muusikaolud.

Meil on sinfoonia orkestrid Tartus ja Tallinnas, kelledel juba paljuaastane töö selja taga meie heliloojad loovad nende tarvis töid, meil rajatakse ooperit, meil töötavad kõrgemad muusikakoolid.

Need on linnakultuuri saavutused, mis tagajärgi võivad; anda suuremates keskkontaktides — Tallinnas, Tartus.

Neist asjust ei olnud Hermannii ajal juttugi. See on edu ja selle edu arendamiseks, kindlustamiseks, kogu kõrgema muusika kultuuri kasvamis on Sireenil omad ülesanded täita.

Teiselt poolt kostavad häälled, et muusika elu laialistes hulkades — maa laulu ja mängukooride näol — tagurpidi sammuda. See on tõsiasi. Selle juures on õige mitmesugused põhjused mõõduandvad olnud. Ka siin peab teed leidma, kuidas asja parandada, otsides põhjusi ja leides abinõusid nende kaotamiseks.

Nii siis kujuneb „Sireeni“ mõjupiirkond õieti kahekülgselt: ühelt poolt meie kõrgema muusika kultuuri küsimuste käsitlemine — muusika koolide, sinfoonia kontsertide, heliloomise aladel; teiselt poolt selle kõrgema kultuuri rahvale kättesaadavaks tegemine, muidugi võimaluse piires, laulu ja mängukooride läbi. Nii siis ühelt poolt sügavuste ja kõrguste saavutamine, teiselt poolt mõjumine laiuse piires. Meie teame, et need ülesanded mitte kerged täita ei ole. On ka palju teisi raskusi ajakirja toimetamises ja väljaandmises. Meid julgustab aga see asjaolu, et kõik kultuur-ettevõtted on väiksel ja nõrgalt pääl hakkanud, kuid ajajooksul suureks kasvanud. Loodame, et see ka mõndagi puudust ja viga vabandada aitab.

Selles mõttes tervitab „Sireen“ kõiki omi lugejaid ja palub ideelisi poolehoidjaid, et nad teda toetaks.

Tartus, 14. I. 22.

Juhan Aavik.

Rudolf Tobias.

Rudolf Tobias sündis 1873 a. Keinas, Hiiu saarel köstri pojana, saades seega esimesi juhatusi muusikas omalt isalt. Üldhariduse sai ta Haapsalu kreiskoolis ning Tallinnas erateel õppides, kus ta ka kooliõpetaja eksami tegi. Muusikalised kalduvused ilmutasid tema juures end varakult. Juba seitsme aastasena tegi ta katseid muusika-diktaadis ja

komponeerimises. Peterburi konservatooriumi professor, Siecke, kes 1883 a. Haapsalus tervise parandusel olles Tobiase esimesi töid nägi, soovitas temale tungivalt konservatooriumi astuda; selle juhuse mööda laskmist on T. hiljemini väga kahjatsenud. Jäädes Haapsalusse koolipingile sai ta klaverimängus õpetust Catharina v. Gernet'ilt, kelle juures ta vahest ka kammermuusikat kuulis, mis tema maitse arenemises kaasa mõjus. Pääle kooli lõpetamist õppis ta Tallinnas ning valmistas end kooliõpetaja eksami vastu, olles sel ajal kindlamate muusikaliste väljavaadeteta. Aastal 1889 pääsis T. Toomkiriku organisti Reinecke juurde orelimängu ja kontrapunkti õppima, ühtlasi

kuulis ta Tallinnas ka esimest korda sinfoonia orkestrit, ooperit ja soliste. Juhuse kaudu Tobiase improvisatsioone kuuldes hoolitses Elvira v. Rennenkampf tema eest niipalju, et ta viimaks 1893 a. Peterburi konservatooriumi pääsis. Siin Rimski-Korssakovi juures õppides sai ta vene stiiliga ligemalt tuttavaks. Oreli ja kompositsiooni klassi lõpetas ta diplomiga 1897 a. Aasta hiljem kutsuti T. Peterburi Jaani kiriku organistik, kuhu ta 1904 a. jäi. Siit asus T. Tartusse, kus ta umbes 3 aastat pädagoogina tegutses. Aastal 1908 reisis T. Pariisi, säält Böömi — Teplitzi ligidale — ning 1909 a. Leipzigi. Hiljem asus T. Berliini, kus ta kuni surmani — 1918 a. sügiseni — keiserliku konservatooriumi professorina töötas.

* * *

Rudolf Tobiase järeljäänud helitööd käsikirjades.

Pr. Tobias, kes neil päevil Tartus viibis, andis meile lahkesti teateid kadunud helilooja järeljäänud tööde kohta.

Need on umbes järgmised:

1. Oratoorium „Joonas“ — soolo, koori ja orkestrile, orkestri partituur ja kõik materjaal.
2. Oratoorium „Säält poolt Jordani“ — osa instrumenteerimata, klaverile täitsa valmis.
3. Klaveri kontsert — orkestriga.
4. Kantaat „Jaan Damaskin“ — koori-, soolo- ja orkestrile.
5. Rapsoodia Eesti viisidest — orkestrile.
6. Uvertüür „Julius Caesar“ — orkestrile.
7. Ballaad „Ilmaneitsike ilusa“ — sopraani soolo orkestriga.

Klaverile:

8. „Lastetükid“ — 8 pala.
9. Vähemad asjad klaverile — prelüüdid jne.
10. Variatsioonid Eesti viisidest.
11. 35 soolo- ja koorilaulu — ilmalikud ja vaimulikud.
12. Suur hulk lõpetamata töid katkendites, nende hulgas ka ooper „Kalevipoeg“.

Ülemal tähendatud käsikirjad on pr. Tobias Ameerikast, kus ta viimasel ajal elas, Tallinna toonud, ja peab säääl läbirääkimisi nende kirjasutamise üle. — Nii on see suur kunstivara, mis pääle Tobiase surma Eestile kaduma ähvardas minna, ometi kindlas kohas. Tänu neile, kes selle eest hoolitsenud. Tobias'e tööd peaks kir-

jastatud saama; kuna loota võib, et vähemate helitöödega see kergesti sünnib („Päevaleht“ olla selleks juba ettepaneku teinud), peab arvama, et suured teoksed, mõlemad oratooriumid, kantaatjne. mitte nii kergesti selle õnne osaliseks ei saa: on ju see suurte kuludega ühenduses, mis ennast ära ei tasu. Siin oleks haridusministeeriumi kunsti osakonnal otsekohene kohus asjale vastu tulla: riik peaks sarnased kapitaalsed kunstitööd omandama. Kunstimuseumis oleks nad alalhoitud järeltulevate põlvvedele. Sellega ühes saaks ka Tobias'e perekonna saatust kergendatud. Kõige vanem poeg on siin, kuid kolm alaealist last viivad praegu veel Berliinis. . . .

Tahaksime loota, et haridusministeerium asja tõsiselt hindab, sest Rudolf Tobias'e teened on selleks küllalt suured.

Koolilaulmine.

Koolilaulmine on üks tähtsamatest ja ühes sellega ka raskematest ainetest, mis iseäranis viimasel ajal peaks päevakorras olema. See asjaolu ongi juba hakanud muusika eriteadlasi huvitama, mida aga endistel aegadel pea sugugi märgata ei olnud. Koolilaulmise pää tähtsus seisab selles, et ta ajajooksul on saanud rahvajõu muusikaliseks pääjuureks; sealt peab väljakasvama kogu rahva muusikaline huvi ja võimine. Oli varemadel aegadel sellest küllalt, et lapsed mõne lihtlabase viisikese kuidagi mõistsivad leelutada ehk üksiku koraali pähe saivad õppida, mida pühapäeviti kirikus isa ja ema kõrval osati laulda. See kõik iseenesest ei suuda muusika vastu armastust äratada suures massis, vaid on ainult pahaks toiduks, mis kosumisele õiget võimalust ei anna. Sest rahval, kellel puudub muusika, puudub üks lihtsamatest ja mõjuvamatel abinõudest vaimliseks tõusuks. Kannatada saab ka kõrgem helikunst, kui rahvas temast jagu ei oska saada. Selleks on tarvis, et koolilaulmine õiget rada saaks juhitud ja tõsiselt väljatöötatud kava järele koolides läbiviidud.

Nendel põhjustel on väga rõõmustav, kui muusika eriteadlased koolilaulmise küsimust tõsiselt lahendama hakkavad,

Meil suuremas osas koolides, iseäranis maal, vaadatakse laulutundide pääle liiga kergelt, isegi

selle eest on vähe hoolitsetud, et laulu õpetaja ise laulmisest ka midagi teaks ja oskaks seda lastele edasi anda. Laulutundide arv on nädalas harilikult 2 tundi, kuna lugema ja kirjutama igapäev õpitakse. Tagajärg on niisugune, et paljud vanemad koolilapsed isegi „kus sa käisid, sokukenegi“ rütmilise kindlusega ja puhta intonatsiooniga laulda ei oska, õigest kõlast ja selgest väljarääkimisest ei ole juttugi. Sellega on siis 2 laulutundi, kui raisatud aeg koolielust. Koolilaulmine peab õige meetodi järele sündima. Selle õige meetodi varjatud sihti kätte saada on raske ülesanne, kuid teda võib leida, kui kooliõpetaja oskab tarvitamiseks antud lühikest aega intensiivselt kasutada, nii et see üld-kasvatuse mõttes nooresole võiks tarvilikku tulu tuua. Mõned õpetajad arvavad hääks ainult kuulmise järele õpilastele laulu õpetada. Kuulmise järele laulmine on algastmetel muidugi väljapääsemata abinõu, kui aga lapsed on õppinud oma häält juba teatava piirini tarvitama, siis ei ole see igakord mitte soovitatav.

Nootide tundmine on ainult esimene ja kõige kergem liige ühes suures vaimlise ja kunstilise arenemise komplektis tõsiselt võetud laulmise õpetamise juures. Noodid, nende nimetused ja vormid on ainult väline abinõu tooni ettekujutamise harimise juures; kirja, noodi järele peab koolilaps võima teatavat tooni äratunda, teda teistest toonidest lahutada oskama; teine ülesanne on ettekujutatud toone kõlasse üleviia. Tõsine laulmine ja selle õpetamine paneb lapse mõtlemise osavusele, tahtejõule ja tähelepanule kaunis rasked nõudmised ette, sellega tuleb see naeruväärt ette, kui mõnes koolis laulmise pääle kui lõbu ja ajaviite asja pääle vaadatakse. Muidugi ei tohi seda tasu, mis laulmine südamele, mõnule ja fantaasiale pakub, ka hindamata jätta, kuid õpetajatel peab kõige päält selge olema see väärtus, mis tõsisel laulmisel lapse intelligenti kasvatuse juures on, sest tõsine laulmine „loob värskeid, peeneid hingesid“, nagu Lutherus seda ütleb.

Igatahes peab koolilaulmise pääle tõsiselt vaatama hakkama ja sellel alal muudatusi ettevõtma, mis aitaks meie laulmist tõsta ja üldist muusikaarenemist toetada ja kindlamale järjele säada. Selles mõttes oleks väga tähtis, et muusika eriteadlased asjast osavõtaksid ja oma arvamisi avalikult kuuldavale tooksid.

Juhan Simm.

Eesti rahvaviiside väljaandmise küsimus.

Viimasel ajal, kus elu üleüldse närvlisemas tempos liigub on ka muusikas märgata ringutusi oma Issanda poole, pannes ta altarile igasuguseid printsiipe. Printsiibil on küll jõud võita uusi asumaid, kuid ta võib ka tekitada katku, mis hävitab ajutiselt ja paiguti terve mõtlemise. Sarnane haige — teisel juhtumisel ka barbaarne — printsiip võib tekkida sel põhjusel, et ta alust ei suudeta tõsise muusika seisukohalt hinnata ega selle aluse nõrkust kindlaks teha. Palju on printsiipe, mis näivad tihti kenad ja elujõulised, kuid seisavad elust ja selle säädustest sedavõrd kaugel, et nad ei suuda end kanda. Tihti on aga printsiibiks printsiibi eitamine. Ka suurim geenius, kes tunneb iseendas küllust, on ajale kadunud omas täies suuruses, kui ta ei ole teinud rännakut kaugemale enese vere ringjooksust, mis algab enda südamest ja lõpetab säälsamas käigu. Otsides teed ellu peame tegema sammu tagasi ka rahvaviisi juurde, milles on palju naiivi ja alandlikku tõde. Ent tõe tee on kannatuse tee, sellepärast tahame loota, et meie rahvaviisi suurimas kannatuses suurima tõe on leidnud — aastasadade vereringjooksul südamest südamesse. Küsigem siis nõu sellelt, kelle aeg oma kohtulaua taga õigeks on mõistnud. Kuid see õigeks mõistetud, meie laulu lihane ema on surnud varjusurma. Äratagem ta hellelata uuel ilul.

* * *

Rahvaviise ühes variatsioonidega on kogut Dr. Kallase juhatusel neljateistkümmne tuhande ümber. Praeguse kogule loodetakse veelgi lisa saada. Osa kogut rahvaviisest on ülesmäärit fonograafi abil, suurem jagu kirjutet. Kahtlematta on üleskirjutamine mõnikord puudulik olnud, kuid asjatundjad, kes koguga lähemalt tutvavad, on selle kohta hää otsuse andnud. Lähem mure praegust on kogut rahvaviiside korraldamine ja kirjastamine. Aineliselt märksa kergem oleks välja anda rahvaviisid variatsioonideta, kuid see vastaks ainult ühe ringi huvidelle ja ei rahuldaks üldiseid põhjalikumaid nõudeid. Sellepärast oleks soovitatav rahvaviisid kõigi grupeerit variatsioonidega ning vähemalt ühe rütmiliselt iseloomulisema teksti-värsiga

välja anda. Teiselt poolt kindlustaks see neid ka hävinemise hädahoju vastu. Kõige selle materiaali mahutamise nõuab aga seitse kunni kaheksa viieteistkümmne trükipoognalist suures noodi kaustas raamatut, milledest igähe väljaandmine kalkuleerides viietuhanda eksemplaariga umbes seitset sada viiskümmend tuhat marka maksma läheb. Sellega ulataksid siis rahvaviiside kirjastamise kulud kogusummas kuue miljoni margani, korraldamise kulud juurde arvamatta. Et aga kogut materiaali hulgas kahtlematta kaunis palju sarnast on, mis välja tuleb heita, siis võib nimetat summa poole-võrra alaneda. Raha kokku saamiseks arvas jutuajamisel Dr. Kallas seltskondlist teed tarvitada, kuid see osa, mis tarvismineva summa kogumises pääasjalikult muusika seltskonna pääle langeb, võib neile liiga raskeks minna ja energia kõrvale juhtida. Kui valitsus kunstiküsimusega end vähegi huvitab, siis leiab ta ka võimaluse selleks otstarbeks krediiti määrata; muidugi otsib ja tarvitab seltskond teid lisa muretsemiseks.

Eduard Visnapuu.

Kontsertmuusika ja miimika.

— Kontsertsaal pole teatrisaal ega orkestri-podium näitelava; inetumad mehhaanilised liigutused orkestris segavad kuulajat, solistid eeldavad kuulaja sageli oma välimuse-, isikliku mõjuga etc. Muusika nauding olgu segamattu, ettekandjat hinnatagu puht-muusikaliste võimiste järele! —

See on ühe osa fanaatiliste vagneriaanlaste idee, kes nõuavad kontsert-orkestri varjamist ettekande ajal. Ideel on terve rida häid külgi, nii kuulajalle kui ka ettekandjalle. Paljudelle on orkestri-podium tõepoolest ainult näitelavaks, kus vaadeldakse poognaliigutusi, ettekandja grimasse või jälle lauljanna imeilusaid silmi. Ettekandja isik, tema subjektiivsus on kuulajalle igatahes kättesaadavam, kui ettekantava helitöö komponisti oma, ning suure osa publikumile näib tähtsam olevat ettekandja — laulja, instrumentalist või jälle dirigent, kui see, mis ette kanti; seepärast ei oleks ülearune koondada *maximum* tähelpanu muusikasse. Iseenesest kaoks siis ka ettekandja hindamine saadud välise mulje mõjul.

Üheks varjat ettekande teenuseks saaks tingimata muusikeride-solistide arvu kasvamine, sest on ju kaunis palju kunstnikke — häid kunstnikke, kelle närvilikkus takistab avalikku esinemist publikumi ees. *Musica invisibilis* annaks neile võimaluse esineda. — Väga kohane on varjat orkestri-poodium veel uuemal ajal tekkinud muusikaja valguseffektide sidumise idee realiseerimises, mis sennini küll ainult eksperimentaalset laadi kannab.

Need oleks varjat ettekande poolt kõnelevad väited pääjoontes. Kuigi ooperi ja muusikalise draama ettekannetes Wagneri varjat orkestril teatav eesõigus on, ei laiene see ometi ka kontsertettekannete pääle. Muusikalises draamas (või ooperis) annab muusika harilikult põhifooni, millel baseerib sõna ja tegevus. Tõsi küll, Wagneri ooper-sinfoniates ei ole muusika ainult põhifooni andjaks: neis on raskuspunkt kogu aeg muusikas, kuid ikkagi on ka sääal alaline kontakt orkestri ja publikumi vahel olemas, sest näitelavaline tegevus toob muusika kuulajalle ligemalle. Kontsertmuusikas täidab näitelavalise tegevuse aset orkestri- (soolo ettekande puhul solisti-) miimika.

Enne, kui kõnelda miimika tähtsusest praeguse aja kontsertmuusikas, toon lühikese ülevaate miimika füsioloogiast autoriteetseimate hallikate — Darvini ja Spenceri järele.

— Nagu iga emotsiooni väljendamises, nii tarvitatakse lihaksete tegevust ka laulmise juures, — ütleb Darwin; Spencer (*The origin and function of music*) näeb igat tundmust lihaksete kontraktiooni eeldusena. Intensiivseimad tundmused (näit. armastus) valdavad kogu muskulatuuri. Väliselt avaldub lihaksete tegevus näoilmes ja shestides, ühe sõnaga miimikas, mis määrab omakorda lihaksete erutus-põhjuse — tundmuse — kaunis kindlasti ära. Et muusikal kui ka miimikal sama hallikas — tundmus, seepärast kommenteerivad nad alatasa üksteist, mis kergendab märksa kuulaja arusaamist ettekantavast helitööst. Mitte üksi profaanid, vaid ka muusikaliselt arenend kuulajad loevad helitöö tõlgitsust ettekandja hoost ja miimikast. Suur protsent kontserdilkäijaid mängivad või jälle laulavad ise, ning neile on kahtlemata huvitav ka näha ettekannet. Ja kes ei taha näha orkestri „mehaanilisi, ebaesteetilisi liigutusi“ — see võib ju suleda ettekande ajal silmad; päälegi

on muusikast huvitet kuulajal kõik tähelpanu koon-det kõrvus, nägemine jääb teise plaanile.

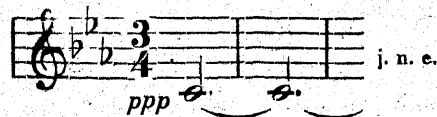
Tähtsat osa mängib miimika orkestri juhata-mise juures. Vanasti kanti helitöö ette harilikult autori juhatusel, kellel oli tihti kaunis piirat tak-teerimise tehnika. Hiljem sai komponisti ja pub-likumi vahendliseks tõlgitsejaks dirigent, kellelt vahepääl arenend kompositsiooni tehnika nõuab peent interpretatsiooni. Orkestri dünaamika pai-sutamises (*cresc.*), kahandamises (*decresc.*), or-kestri erutamises ja rahustamises (*calmando*) on miimikal samane tähtsus, kui takteerimise tehni-kalgi, sest dirigendi suggereeriv miimika väljen-dab juhataja soove ning selgitab helitööd nii or-kestrile kui ka kuulajalle. Hääd dirigendid pea-vad olema ikka ka hääd artistid, sest elutu juha-taja võib pakkuda kuulajalle ainult kivistand muu-sikat.

Peaaegu kõik sennini kirjutet muusika on juba autorite poolt määrat varjamattu ettekandeks, sest miimika elementidega on rehkendet pääle psühho-loogiliste ka puht-helimaalistes kompositsioo-nes. Miimilise elemendi sisaldab neis kujunditest tingit liikumine (eestkätt keelpilles ja klaveril), mille rütm vastuvõetav kõrvale ja silmale samal ajal; viimane asjaolu kergendab kuulaja arusaamist, lisab tihti jõudu ja hoogu muusikalle. Cis-moll sonaadi finaalis kujutab Beethoven järjest kasvavat ning viimaks kaljusse põrkavat hiigla voomassi; ettekandja kohane miimika muudab pildi veelgi titaanilisemaks, — ning seejuures ei kan-nata puht-muusikaline külõ põrmugi, kui ette-kandja maitse hoiab miimika teatavais piires, kau-gel koomilikkusest.

Lõppeks toon mõned näited universaalseist võtetest kompositsiooni tehnikas; neis kommenteerib miimika täieliselt muusika.

Vahelduseta, kivistand, liikumattut seisukorda kujutetakse harilikult pikavältuslise tooni- või ak-kordiga, näit.:

Beethoven, sinfoonia № 5 (c-moll), üleminekul finaali 43-takti vältusel

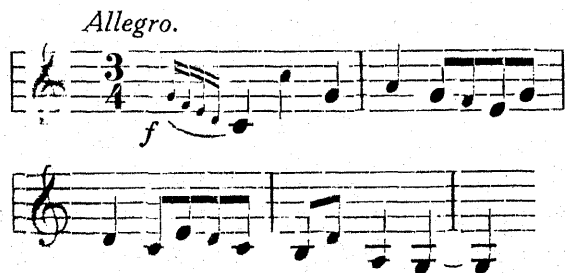
Ümarikku, lainetaolist liikumist kujutetakse le-gaatoga, näit.:

Glasunov, süit „Keskajast“, prelüüd.

Sakilise, nurgelise liikumise väljenduseks on *staccato* ja hüpped, näit.:

Kalinnikov, sinfonia № 1 (g-moll), ksertso.

Seesuguseid näiteid leiame kontsert-muusikas sagedasti; nende võrdlemisi kergest loetavust hindab ka kontserdilkäija ning ei loobu vist kaua deviisist:

— Pänem et circenses!

Juhan Zeiger.

A. K. Glasunov.

(Tema külaskäigu puhul Eestis.)

Ligi kaheaastase ootamise järele kuulsime ning nägime ometi tähtsaimat ja produktiivseimat Vene praegusaja komponisti — Aleksander Konstantinovitsch Glasunovi. Piduliku ning värvirikka oreooliga on ümbritset see nimi, oreooliga, mille ta ise on loonud ligi saja oopusega, olles alatiselt värsked ja tüsed.

Glasunovi vorm ei ole kaugel klassilisest, kuid ta pillistusest hoovab uus, peaaegu enneolemattu värskus ning värvirikkus. Ajuti näib, nagu läheks ta teemade arenduses ja kontrapunkti kudes pedantlikkuseni, kuid järjest selguvad värvid, ning orkestris pääseb võidule lai paatos, tüübiline slaavi

meeloodia. Mitte alati ei püsi Glasunov slaavilikes meloodias, ta intellekti amplituud on palju laialisem: helitõis esinevad tihti orientalsed, araabia, greeka, ungari, — isegi soome motiivid. Ning kuidas on need käsitlet? Igast noodist hoovab rahvusline lokaalkoloriit, väljendades komponisti peent etnograafilist illustreerimisvõimet. Üksnes värvirikas pillistus — Glasunovi tugevaim külg on ja jääb venelikuks.

Moderato
Andante

Alex Glasunov
1910/11 22
Tartu.

Kahjuks ei saanudki tartlased sinfonia orkestri puudumise tõttu kuulda Glasunovi orkestritööd autori juhatusel. Kontserdi eeskavas olid ansambli (keelpillide kvartett) ja soolo ettekanded. Autor saatis klaveril. Solistidena esinesid prof. Orlov (klaver), Berkovits (cello), Jurievskaja (laul) ja Baltgail (viul). Pääle Glasunovi sai publikumi suurima tähelepanu osaliseks prof. Orlov (Glasunovi klaverikontsert f-moll), kelle peen tõlgitsus,

jõud ja hoog ei jätnud midagi soovida. Jurievskaja (Glas. laulud), Berkovits (Gl. Trubaduuri laul ning Hispaania serenaad) ja Baltgail (Gl. viulikontsert a-moll) pidid rehkendama muidugi saatja autori aupaistusega. A propos, kõlalise puhtuse poolest kannatas ajuti viulikontsert, mida ettekandja närveerimise, võib olla ka vähese ettevalmistuse arvele tuleb kirjutada. Eriti oleks nimetada kvarteti (Gl. Slaavi kvartett) koosmängu ja puhast intonatsiooni.

Õnnelikum Tartust oli pälinn, kus Glasunov esines oma orkestritöödega, kutsudes välja tormilised kiiduavaldused.

* * *

A. K. Glasunov sündis 29. juulil 1865 Peterburis, õppis sääl II realkoolis, mille lõpetas 1883. 9-aastasena algas ta klaveri õppimist Dreyschoki anderikka õpilase Jelenkovski juhatusel. Glasunovi esimesed komponeerimiskatsed on pärit a. 1878, ajast, mil Gl. tutvunes Balaakireviga. Viimane saatis ta õppima süstemaatiliselt kompositsiooni Rimski-Korssakovi juurde. Imekiirelt edenes Glasunovil õppimine. 1882 a. kanti juba Balaakirevi juhatusel Gl. I sinfoonia ette, mis sai otsustavaks tõukejõuks helilooja-realist tulevase tegevusele. Oopus oopuse järgi hakkasid helitööd ilmuma Glasunovi sulest. Aastal 1906 valiti Glasunov Peterburi konservatooriumi direktoriks, kus ta töötas väsimattult kunni viimase ajani.

Vaevalt võib leida seesuguse suure produktsooniga komponisti, kui Glasunov. Sennini on ta kirjutanud 8 sinfooniad, 3 balletti („Raymonda“, „Teenijapreili“, Aastajaad“), muusika dramadelle: „Juuda rahva kuningas“, Vilde „Salomele“, Lermontovi „Maskipidule“, terve rea sinfoonilisi poeeme: Stenka Rasin, Mets, Meri, Kreml, Kevad, Lüüriline poem, — süite: keskajast, Chopiniana, Karakteristiline süit, Ballettsüit (op. 52), uvertüüre: (I uv. greeka teemade pääle, II uv. gr. teemade pääle, Carneval, Solennelle, Saatuse laul; päälesee palju sinfoonilise struktuuriga helitöid (Sinf. prolog Cogoli mälestuseks, Romantiline intermezzo, Orientaalne rapsoodia, Soome skitsid, ning kõrgema sisulisi (kontsert-valsid, tantsustseenid, serenaadid jne.). Suurim osa Gl. töist on instrumentaalsed, vokaal-kompositsioonid piirduvad peaaegu üksikute lauludega, mis ei suuda tarvilisel määral väljendada komponisti individualiteeti.

Eesti rahvalikud laulud saksa viisidega.

Eesti rahvalikus laulus esimese koha pääl seisavad peaaesjalikult sakslastelt ülevõet viisid, kuna rahvaviis peaaegu kustunud. Sarnane asjaolu on ühelt poolt küll seletetav ja arusaadav, kuid tingib teiselt poolt etteheiteid meie ärkamisaja tgelastele. Kuigi meie rahvuslise kultuuri puudumise tõttu raske oli iseäranis mitmehääliste laulude vajadusele vastu tulla, ei saa hääkskiita nähtusi, mis alla kriipsutavad vanema põlve kirjaoskajate rahvuslist nõrkust, iseäranis aga sakslus-sümpaatiat. Vaevalt leidub mõni tolaegsetest kirjanikke, kes ei oleks tõlkinud Eesti rahvale mõne isamaalise või muu saksa laulu ehk poleks sobitanud saksa viisidega värsse ülemate, suure Venemaa ja keisri kiituseks. Kuigi osa saksa viisidest on ehk tulnud romantilise parunipreilt või mõne teise kolonisti kaudu, langeb ometegi suurem jagu nendest meie vanema põlve haritlaste arvele. Iseäranis tähtsad propagandistid sellel alal on olnud K. A. Hermann, J. V. Jannsen, Jung ja Fr. Kuhlbars. K. A. Hermann on transporteerinud suure hulga burschi laule ning kirjastanud ka hää kogu teisi omas „Laulu ja mängu lehes“ ja mujal. Ta algupärasteski lauludes võib tunda ära mõnd saksa komponisti. Vähem aktiivne on olnud J. V. Jannsen, kuna Jung ja Fr. Kuhlbars jällegi esinevad tervete köidetega, mille laulud kas teksti tõlkes või varustet enda luuletet sõnadega. Onneks on nendest laulest, mida paarisaja ümber, rahvalikuks saanud ainult mõnikümmend lüürilist ja isamaalist milledelle seltsivad veel suust-suhu laulud romantilised ja sentimentaalsed viisid. Käesolevate andmete varal võiks nimetada järgmised: Mu isamaa armas — Thüringeni rahvaviis. Selle rahvaviisile on sakslased isamaalsed sõnad soetanud, milledega meie omad kohati ligidalt kokku käivad. Kui Eesti rinnas tuksub julge süda — uuem saksa viis ühe prantsuse romansi järele. Priius kallis anne — Karl Gross. Eestimaa, mu isamaa — Schultz. Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt — Bretanni rahvaviis*). Nüüd üles Eesti vennad — H. Ch. Schnoor. Mu isamaa ilus (?). Eestimaa käib üle kõige — Jos. Haydn. Jumal, oh võta sa ülemaid õnnista — Händel. Sääl Läänemere kalda pääl — saksa rahvaviis. Kiigu mu paadike — Schvaabi rahvaviis. Üks kask meil kasvis õues —

Schubert. Metsas seisis maasikas — H. Verner. Kus haavik haljendab — Fr. Silcher (saksa rahvaviisi järele). Teele, teele, kurekesed (?). Kuldne õhtu päike — Nägeli. Öö nüüd jõuab jälle — Chr. H. Rinck. Kodu, sinust pean lahkuma — saksa rahvaviisi. Ma kõnnsin Endla-vee ääres (Ma vaatlesin Endla järve) — Briesevitz. Nüüd maikuu on tulnud — saksa rahvaviisi. Tead, palju tähti taevast — saksa rahvaviisi. Hüüavad pasunad — saksa rahvaviisi. Tere, Sakalamaa neiu — saksa rahvaviisi. Noorus on ilus aeg (?). Me pruudi pärga punume — C. M. v. Veber. Üks noormees kaugel võõral maal — saksa rahvaviisi. Ema ütles mul — Veber. Kord läksid kolm meest üle Koiva jõe — saksa rahvaviisi. Mul oli ükskord neiu imeilus — H. Ch. Schnoor. Oleksin laululind — Neapoli rahvaviisi*). — Rinaldiini saksa rahvaviisi. Vähem tuntud on: Tallekene hüppa — Anschütz. Uinu mu laps — saksa rahvaviisi. Loreley — Fr. Silcher. Metsa ääres halja rohu sees (Jänese surm) — Bärkia rahvaviisi. Viimne roos — liri rahvaviisi*).

Jõua ju kaugelt, mis Saksamaal rootsi rahvaviisina tuntud, on mõningate saksa hallikate järele eesti rahvaviisi. Lõpulikumana otsuse selle viisi päritolemise kohta võiks anda asja lähem uurimine, kuid otsustades tema karakteri järele võib peaaegu kindlasti ütelda, et ta eesti rahvaviisi mitte ei ole. Kui ta päritolemisel Eestiga midagi ühist peaks olema, siis tuleb seda kirjutada mõne autori arvele. Meie „Mu isamaa“, mis laenat küll Soome vendadelt, ei seisa ka käesoleva artikli nimimaterjaalist palju kaugemal.

Otsekoheselt ja võltsimatta tahame meie laulda isamaale, inimestele ja iseendale omist tunnetest, seepärast leidku tähepõhja ja sooja armastust meie heliloojate tööd, mis saadab „Sireen“ rahvasse.

Eduard Visnapuu.

Põhjusemõtteliselt kirikumuusikast.

Juba algusest pääl oli jumalateenistus seotud salmilaulmisega. Arvurikkad vormid, mis aastasadade jooksul on väljaarenenud ja paavst Gre-

*) Pääl saksa viiside ettetulevad rahvaviisid on sakslaste juures laialt tarvitusel ja nende kaudu meile üle rännanud.

gooriuse ajal uuesti redigeeritud, lähevad ikka põhjusemõtteliselt salmilaulu pääl välja. Korallis aga võime juba vahet märgata antifooniilise*) koori- ja responsoriaal**) soololaulu vahel.

Kirikumuusika pääarenemise kohtadeks jäivad ikkagi kirik ja klooster, kus suuremad võimalused avanesid selleks, et helitõid surnud noodipaberilt õitsevatele, helisevatele elule ülestõusta lasta. Sellepärast ei maksa siis ka imestada, kui meie paavste ja piiskoppe leiame, kes agaralt töötasid „ars sacra“ traktaatide kallal, kust meil võimalus on nii mõndagi väärtuslist kirikumuusika arendamiseks üles otsida ja seda tarvitusele võtta.

Kui ajajooksul kiriku koorilaulu juurde instrumentaal muusika tuli, jäi viimane sisuliselt endisega ühemõtteliseks, kuid muidugi laiemat stiili enesele omandades. Joosep Haydn, tema vend Michael Haydn ja Mozart on suure arvu kiriku helitõid loonud. Beethoven on küll ainult kahe, kuid hiigla teosega esitatud. Isegi protestantlised heliloojad ei lasknud juhust mööda minna, et vanult aegadelt päritud messade tekstide oma vaimuga uuesti elustada. Siin võiks nimetada ainult Bachi, Mendelssohni ja Schumanni.

Suured kontserdisaalid on aga tuntavateks võislejateks kirikutele: mida intensiivsemalt esimesed tegutsevad, seda enam kaotavad teised oma tähtsuse. Ilmaliku muusika hoolekand tõrjub tagasi vaimuliku. Sellest siis tuleb ka nähtus, et viimasel ajal vähe väärtuslisi helitõid on kirikumuusika alal loodud. Ehk küll Liszt ja Bruckner küllalt vaimuliku sisuga teokseid lõivad, helisevad need siiski sagedamini kontserdisaalis kui kirikus.

Kontserdimuusika vabaduse ja lahedama õhk-konnale vastandina tuleb aga kirikumuusika komponistil teatavate kitsenduste- ja eelarvamistega rehkendada. Sellele seltsib veel kiriku liig vali ja konservatiivne vaim, mis igale uuendusele arvustavalt vastu seisab. Niisuguseid tõkkeid võib aga ära võita ainult üks suur ja kindel iseloom.

Pääasjalikult aga on kirikumuusika arenemise juures õnnetuseks see vähene hool, mida kirikukooridele lastakse osaks saada. Ei ole ju kusa-gil koguduses õieti mingisugust materjaalset toetust ettenähtud, mis annaks võimaluse paremaid

*) Antifooniiline koorilaul oli esialgu greeka kirikus kahe koori vastulaul; nüüd aga laulab preester ühe piibli koha ette, mida koor kordab.

**) Koori vastulaul preestri laulule.

koorisid ja nende kohaseid juhatajaid üleval pidada. Niisugune koori ja tema juhi kindlustamata seisukord on põhjuseks, et uuemad helitööd, mis ettekandmiseks suuremaid abinõusid ja harjutusi tarvitavad, harva kirikutes kuuldavale tuuakse. Sellest tuleb siis, et tänapäev Mozarti kui haruldast uudispala kirikus maitsta võib.

Igatahes on soovitatav, et kirikumuusika igakülgse edendamise pääle suuremat rõhku panakse ja kirikukooridele nende kohast tähelpanu pühendatakse, mis meie vaimlise elu huvidele kasuta ei saaks olema. Ei oleks sugugi ülearune koguduse kooridele kirikukassadest kindel toetus ülespidamiseks määrata, mis loodetavasti paremat ja ajakohasemat kirikumuusikat võimaldaks.

Juhan Simm.

Berliini muusikaelu.

Berliini muusikaelus ei ole käesoleval aastal suuremat hoogu märgata, kuna läinud talv ses suhtes huvitavam oli. Kunst nii hästi Berliinis kui teistes Saksamaa linnades on rõhutatud poliitilistest sündmustest ja kannatab tuntavalt enda olemises. Ajutiselt ilmuvad üksikud tähed ning toovad kaasa helevuse, mis iga kord tingitudgi pole. Septembri kuul paistis, nagu koondaks end siia kõik suurused — isegi kuulus Battistiini — kuid peagi hakkas järgnema ühe lahkimise kontsert teisele, ning kuulsused tüürisid dollarite maale. Ameerika, see okeani tagune konkurent sunnib praegusel ajal „endist“ muusika tsentrumi leppima vähemate kuulsustega.

Üks tähtsam ja püsivam muusikaline jõud Berliinis on filharmoonia orkester. Olles äärmiselt distsiplineeritud esimesest viulist kunni trummini, võimaldab ta ka kõige raskemategi asjade ettekandmise. Orkestri tähtsamatest juhtidest oleks nimetada Nikisch, Furtvängler ja Reiner. Nikisch on kuulus kui suurim interpretaator orkestri varjundite suhtes. Juhatamises näib ta tugevalt kinni pidavat plastilikkusest, mis väljeneb tema juures loomulikult. Kahju, et see tähtsam interpretaator ainult vanemaid asju käsitab, ning nähtavasti ei huvita end modern muusikaga, mis liialt hukka

mõistetud on. (Sügisel käis Nikisch Lõuna-Ameerikas, kus ta igal pool suurte kiiduavalduste osalisena esines.) Furtvängleri tugev külg on piaano; siin võib temalt õppida palju orkestri suggereerimises. Kontrastina Nikischile ja Furtvänglerile esineb Reiner, kelle kireks näib olevat pakkuda ikka uut ja uuemat. Sarnasena meeldib ta mulle isiklikult kõige rohkem ning seisab üle ka Nikischist.

Teine suurem üksus oleks ooper. Sellega aga on lugu juba pahem. Etendused on muidugi igal õhtul nii Saksa Ooperis (Deutsches Opernhaus) kui Riigi Ooperis, kuid ettekantav on ikka ja ikka vana: Wagner, Puccini, d'Albert jne. Kuigi ajakirjandus nuriseb, ei muuda see asja, sest publikumile meeldivad viisid, mis tihti kuulud ja meelde jäänud. Teiseks puuduvad hääd meeslauljad. Kui üteldakse et saksa kool lauljatele halb on, siis ei ole see mitte liialdus. Naisosad selle vastu on aga tihti väga hästi korras, sest hääd naisjõud ei puudu Saksamaal — olevat ju saksa kool itaalia alustel naistele kõige kohasem. Mis puutub dekoratsioonisse siis on see hääd, ning siidi rohkus ja odavus lubab kostüümides valida.

Operett jätab jõudude poolest kaunis palju soovida, kuid osavõtmine on nii elav, et isegi paarisaja ettekandmise juures ikka kuulajaid on. Jõududest üle keskmise nivoo seisab Fritz Massary, kes tõesti jumala armust opereti jaoks on loodud. See üle 50 aastane härra võib 20 aastana olla lõbus ja kaasakiskuv.

Paremad lauljad on ikka väljamaalased, kelledest esimesena nimetada oleks Battistiini. Kui uskuda, et ta juba 66 aastane on, siis peab imesutama, kuidas on püsinud sarnasena ta hääle materjal ja tehnika. Naislauljatest seisab esimesel kohal Ivogün, hääd on veel Dux, Hempel ja Kemp.

Viulikonstnikkeest on silmapaistvam Kreisler, cellistest Földesy.

Klaverimängijana (ka pädagoogina) on Ferruccio Busoni üks nendest, kes võrdlematu omal alal. Klaveri hääle ei ole tema kätes mitte kui harilik niisugune, vaid tundub orgaanilisena omis nüansides. Samuti tähtis ja nimetamise väärt on Emil Sauer.

Berliinis, 2. 1 1922.

Vict. Krull.

Muusika Lätis.

Kuni Latvia väljakuulutamiseni oli läti muusika seisukord eesti publikumile, pääasjalikult Tartu omale, tuntud. Oli ju lätlaste kevadine valgumine Eestisse 1915 ja 1916 aastatel oma uuesti asutatud ja avalikult tegevuses olevate kooridega selleks, et pilti anda läti muusika seisukorrast. Mitmed läti paremad solistid andsid Eestis iseseisvaid kontserte, läti muusika õhtuid pani toime muuseas „Vanemuise“ sinfoonia orkester Tartus, ning asjast huvitatud kuulajad võisid tutvuneda läti muusikaga õige mitmekülgsest. Pääle Latvia väljakuulutamise algas liikumine igalpool — ka muusikas. Üks valitsuse samm, kui ka mitte igal juhtumisel hääkskiidetud, oli kõikide läti kunsti ja teaduse jõudude koondamine Latviasse.

Sügisel 1918 a. (okkupatsiooni ajal), mõni kuu riigi väljakuulutamise eel, emigreerivad kunsti eest hoolitseja Fridenbergi algatusel Peterburist ja mujalt kõik kuulsamad läti kunstnikud Riiga, nende seas prof. Vihtol, helilooja Sahlit, dir. Reiter klaverikunstnik Schubert ja palju teisi, — ning, teevad algust ooperi avamisega. Juba palju varem pani aluse läti ooperile ja sinfoonia kontsertidele Paul Jurjan, kes alaliselt Riias elas ja kui laulu õpetaja suuremale osale läti lauljatest esimese kooli andis, omal ajal ka ooperisi „Eugen Onegin“, „Elu tsaari eest“, „Traviata“, „Hans ja Greeta“, „Karmen“, „Dämon“ ettekandis. Kui valitsus pääle enamlaste väljaajamise kevedel 1919. päälinna tagasi tuli, muutus ooper riigiinstitutiudiks ja sai riigi poolt täieliku ülespidamise. 28 (nüüd 24) solistiga, 54 (47) koori-, 70 (63) orkestriliikmega, 16 (13) balleti- ja tehnilise personaaliga, kokku 210 tegelasega võis muidugi kaugelt hiilgavamaid tagajärgi saavutada. Pääle Jurjani ajajärgul ettekantud ja nüüd uuesti ülesseatud töodes toodi esile „Lendav Hollandlane“, „Tannhäuser“, „Pott-emand“, „Faust“, „Madalik“, „Rigoletto“, „Lohengrin“, „Tristan ja Isolde“, Mozarti „Don Juan“, „Cavalleria rusticana“, „Bajazzo“, ja 2 algupärast: Kalnini „Banjuta“ 4 vaatuses, Medini „Tuli ja öö“ (5 vaat., 2 õhtu pääle ära jaotatud) autorite juhatusel. Käesoleval hooajal on kavatsusel „Sevilla habemeajaja“, Korssakovi „Mai öö“, „Bohème“, „Aida“, ning Medini „Jumalad ja inimesed“.

Pääle selle oli sinfoonia kontseride arv silmapaistev; kanti ette Beethoveni (I, XV j. t.), Mozarti, Brahmsi, Liszti (Faust-sinfoonia), Tschai-kovski (VI, V), Skriabini (II, III, Poème d'Extase) j. t. sinfooniad, asutati keelpillide kvartett, mis ka mõne kontserdi toime pani. Pääle harilikkude ooperi etenduste annavad tunnistust suurest hooldest ja tööst muusika alal pähapäevased läti j. t. soololaulude matineed. Pärast Vihtolit, kes vaevalt pool hooaega ametit pidas, oli tegev direktorina Jahn Sahlit, muusikamees täiesti väljaarenenud maitsega ja peene tundmisega, dirigentidena Teod. Reiter, Valle, pärast Vallet David Jakobson, kes oma muusikalise hariduse Peterburis sai, ja Jahn Medin (pääasjalikult oma tööde interpretaator). Eeskujulikult töötab koor Josuu juhatusel, kelle kontserdi eeskava ilustab tihti a capella ehk orkestri kaasmänguga laul. Solistide eesotsas seisavad sopraanod: Benefeldt, Rosenberg-Turs, Palavneek, Vihtol, Lambert; mezzosopraanod, resp. altod: Rebane, Martinson, Brechmann-Stengel, Schubit; tenorid: Saks, Behrsin, Schubit, Tunze; baritonid: Kaktin, Maurin, Meller, Jahn Kornet; bassid: Needra, Karklin. Külalistena käisivad silmapaistvad solistid Poolamaalt, Venemaalt (Smirnov, Schaliapin), Leedu- maalt (tenor Petrauskas), Soomemaalt (Janson) j. t. Hooaja eelarve 1921/22 a. ulatab pea 20 miljoni rbl., kus silmas on peetud 1½ milj. rbl. puudujääk. Sügisel 1919. a. asutati konservatoorium, kus prof. Vihtoli juhatusel ajal 444 õpilast oli. Õpetajate personaal seisis 40 isikust koos, nende seas klaverikunstnikud Schubert, Daugul, Daugē, Goman-Dambrovsky, Guben Sander, Rogge, ooperi lauljõud ja teised läti, ka kohalised saksa jõud, kelledele hiljuti väljamaa suurused ja esimese klassi näitelava jõud juurde tulivad. Konservatooriumi peab riik üleval selle aasta eelarvega üle 5.200.000 rbl. Avalikke ja kinniseid õpilaste-õhtuid on iga nädal, keelpillide kvartett konservatooriumi ja ooperi muusikeritest annab 6 kammermuusika õhtut, kus klassikerite ja romantikerite, ka Borodini, Vihtoli, Debussy j. t. kvartette eeskujulikult ette kantakse. Õpilaste koor puudub, kuid on olemas keelpillide orkester.

Moskvast tulnud auväärt õpetaja Viegner avas siin oma fonoloogia instituudi, mida ta Moskvast hääde tagajärgedega juhatab, ja milles

absoluut kuulmist välja arendatakse. Kui era ettevõtte ei saa ta riigi poolt toetust, töötab aga päris intensiivselt. Ka rahva konservatooriumi on kavatsus avada, kohalikkel juutel on see juba olemas; pääle selle on Riias mitmed era-muusikakoolid, milledest Bluhmi (endine Berliini) kool kõige parem on.

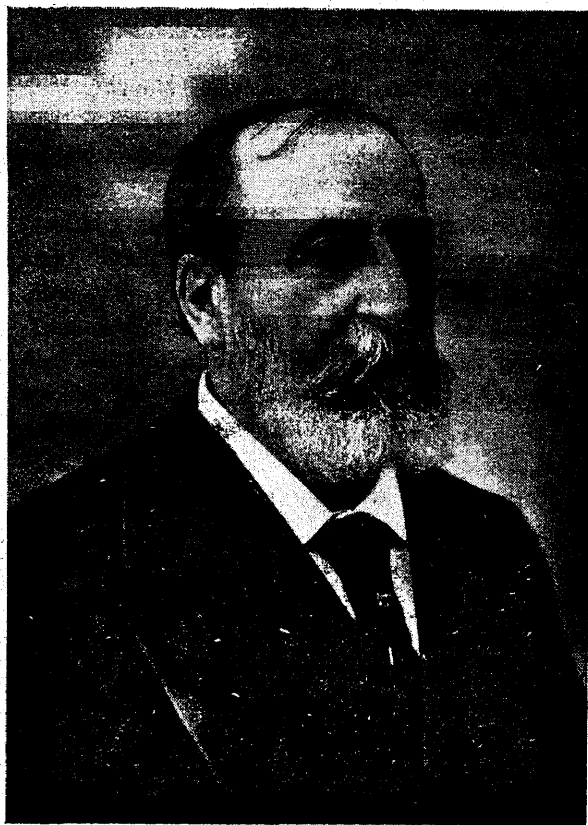
(Järgneb.)

Riia.

Alfred Kalnin.

Camille Saint-Saëns †.

Läinud aasta 16. detsembril suri prantsuse geniaalsem ja rahvuslise helilooja, kes oma rahva häid ja halbu külgi helitöodes esile tõi. C. Saint-

Saëns sündis 1835 a. Pariisis. Oli tuntud kui hea klaveri- ja orelkunstnik, Halévy, Reberi ja Gounod õpilane, elas kuni 1870 a. ilma kindla teenistusest, siis sai akadeemia liikmeks. Saint-

Saëns kirjutas rea ooperisi (milledest „Samson ja Delila“ laiema tutvuse omas), kantaatisid, 2 oratooriumi, 2 messet, 1 requiemi ja palju muud kirikumuusikat, 3 sinfooniast ja mitu sinfoonilist helitööd („Phaëton“, „Le rouet d'Omphale“, „La jeunesse d'Hercule“, „Danse macabre“), 2 süiti j. t. orkestri töid, 5 klaveri ja 3 viiuli konts., üks kontsert cellole, palju kammermuusikat ning orelit ja klaverit töid.

C. Saint-Saëns andis oma helitöödele kindla struktuuri, kuid tarvitas neis siiski moodsaid väljenduse abinõusid sel mõõdul, kui palju tema ettemääratud seisukoht seda lubas.

Pääle selle oli S.-Saëns ka vaimurikas muusikajakirjanik ja vanamate meistrite helitööde tubli ümbertöötaja ja väljaandja.

Prof. Arthur Nikisch †.

Detsembril suri prantsuse tähtsam helilooja Saint-Saëns. Mõõndus vaevalt üks kuu, ja kogu muusikalist ilma vapustab uus löök: 24 jaanuaril tuleb Leipzigit teade Nikischi surmast, suurima dirigendi kaotusest, keda muusika ajalugu üleüldse tunneb.

Arthur Nikisch sündis 12. okt. 1855. a. Szent-Mikloses, Ungaris; õppis Viini konservatooriumis kompositsiooni Dessoff'i- ja viulit Hellmesbergeri juures. Konservatooriumi lõpetades astus Nikisch viiulimängijana õue-orkestrisse. Säält angasheeris dir. Angelo Neumann ta a. 1878 Leipzigi linnateatri teiseks juhatajaks; hiljem, direktorite vahetusel sai ta esimeseks dirigendiks, reisis aga varsti pääle selle (a. 1889) Bostooni sinfoonia kontserte juhutama. 1893 kutsuti Nikisch esimeseks dirigendiks ning ooperidirektoriks Pesti. Kaks aastat hiljem on ta jälle Leipzigit, seekord aga Gevandhaus-orkestri dirigendina. Nüüd algab Nikischi triumf. Pääle Leipzigit saab ta kutsed esineda Berliinis, Hamburgis, Peterburis j. m. 1897. a. algavad Nikischi turneed Berliini Filharmonia orkestriga Pariisi, Genfi, Zürichi, Baaseli j. n. e. 1901 nimetatakse Nikisch professoriks. 1902/7 tegutseb ta Leipzigit konservatooriumi- ning 1905/6 linnateatri direktorina.

Nikisch on esinenud ka komponistina (orkestrifantaasia, sinfoonia, kantaat „Jõulu öö“, kvartett, viiulisonaat j. n. e.), kuid võrdlematu on ta ikkagi teiste helitööde interpretaatorina. Keegi dirigentidest ei suuda luua seesugust kontakti orkestri ja publikumi vahel, kui Nikisch. Ta dirigeeris rahulikult, hoides end üleaste liigutuste eest, kuid igal ta väiksemalgi shestil oli kolossaalne tähtsus orkestris. Nikisch ei läinud millalgi pedantlikkuseni: alati oli ta interpretatsioon suurejooneline, läbimõeldud ning autoriteetne. Palju paremaid orkestritöid on saanud oma elujõu üksnes Nikischi tõttu: vaevalt leiaksime praegugi veel kontsert-programmist seesuguseid kapitaalsete teokseid, nagu Tšaikovski IV — V — VI sinfooniad. Nikisch on nad toonud päevavalgele, Nikisch on annud neile elujõu... Samuti on lugu ka paljude Dvorshaki, Berlioz'i, Bruckneri ning Schumanni helitöödega.

Kauaks ajaks jätab Nikischi kaotus muusikale sügavad jäljed, mille traagilisusest kõneleb Tšaikovskile ning Nikischile nii armas kuues sinfoonia...

„Nahkhiire“ ja „Jaani öö“ puhul Vanemuises.

Operetis, nagu ooperiski, peab muusika väljakasvama tegevusest. Viini opereti kohta ei saa seda kahjuks ütelda. Isegi selle klassilisem edustaja Johann Strauss pakub omis operettes mingisugust tantsude — valsside, polkade ja galoppide vinegretti, millel puudub sageli igasugune side librettoga, sest tantsud ei kasva välja igakord tegevusest, nendega on täidet libretto tühjad kohad. J. Straussi juures ei ole see veel nii hukkamõistetav, kuid tema rohkearvulised järelkäijad paigutavad operettidesse tantsuviise tihti ärilise tagatisega, sest harilikult omavadki Viini operetid kolossaalse populaarsuse mõne neis leiduva lõkknumbri — valsi või jälle chansoneti tõttu, mis igale kuulajale kergesti meelde jääb. Seejuures jääb aga teise plaanile koomiline element muu-

sikas, millega õieti operett peakski opereerima. Imelik, humoori leiame isegi sinfoonilistes helitöis ning ooperites, kuid operett keerleb kogu aeg tantsuvormes, nagu oleks elu koomika alaline „valtseri unistus!“ Huvitav on jälgida J. Straussi „Nahkhiires“ libretto ja muusika suhet: mida rohkem koomikat sisaldab esimene, seda passiivsem viimane, tihti paistab välja komponisti piirat illustreerimisvõime, näit. ungari arietis (eelviimne akt), kus pole ungarlikku midagi päale mõne schabloonse rütmijupikese ning aeglase ja kiire tempo järjekorda (lassan ja frischka).

Kõike seda ei saa pahaks panna J. Straussile, kes õieti polegi nii suur opereti-, kui tantsu komponist. Tantsud on tal tõesti „tehnik viimane sõna“, efiirsed, pikantse rütmi ja kerge, mängleva pillistusega, paenduvad ning heljuvad.

Seesuguse elegandi välimuse oma operetile võis anda ainult viinlane, kelle kergusega tantsus ei saa võistelda ükski rahvus. Hakatakse Viini opereti taimi istutama võõrasse mulda, siis on nende saatus harilikult ikka otsustet. Kahju, et „Jaani öö“ muusika autor hr. Virkhaus varem selle päale pole mõtelnud ega sellega nähtavasti rehkendanud: muidu ei heitleks „Jaani öös“ Viini kergus alaliselt eesti raskemeelsuse- ja kohmakusega. Algab mingisugune ariett, — algab viinlikult; äkitselt modulatsioon, ja ariett omab raske-meelse ilme, muutub venivaks; et seesugused võtted, milledelle seltsib veel muusikaline anakronism, korduvad alatasa, ei saa „Jaani ööd“ üleüldse vaadelda stiili seisukohalt. Trööstin end sellega, et „Jaani öö“ on pärit hra Virkhausi oopuste esimesest järgust, sellest ajast, kus teda võis viia pateetilikkuseni mitte midagi ütlev fraas — oo jaani öö, ning inspireerida sinfoonilise struktuuriga pildi loomiseks põhusegamise stseen (Ipilt). Muusika autori isikliku schablooni puudumise tõttu tundub „Jaani öös“ paaril korral õige tugevasti võõrast mõju; jaanituleliste koori kaasmäng tuletab tahes ehk tahtmata meelde Wagnerit (Valküüria, tulinõidus eestk. viiulite kujundid), ning sageli korduv valss ei erine palju Joh. Straussist. Motiivide osaline ühtesattuvus võib ju tihti olla juhuslik, kuid pikem tsiteerimine mõjub siiski segavalt.

Gong.

Kontsert Tartu Pauluse kirikus.

Teisel Jõulupühal J. Simmi poolt Pauluse kirikus korraldet kontserti võib iseloomustada seesugusena, mis ei ole tingit lihtsast õhtu-täitmise, teenimise või mingisuguse pidustuse vajadusest, vaid rahuliku meeleolu piirides muusikalisi nõudeid täita püüab. Sarnane meeleolu iseenesest on juba palju väärt ja teenib tõsist tänu.

Eeskava ja selle musikaalne käsitlemine tundusid kohati kahvatud, kuid üldiselt kokkuvõttes võis mõlemist rahulduda.

Meile tuntud juhataja J. Simm esines temale omase mitte just detailse, kuid lopsaka interpretatsiooni võimega, avaldades siiski passiivsuse või väsimuse muljet mõne numbril juures, nagu Beethoveni V sinf. ja Palve.

Baltgail on võrdlemisi korrekt viiulimängija, kuid ta toonis puudub küllane mahlakus. F. Pettai, kes kandis ette suurema osa solo numbritest, on tenor keskmiste voorustega ja laseb end kuulata, K. Põlde aga oma kaunis suure hääle materjali juures ei suuda meid rahuldada selle tehnilise küljega, mis kannatab nähtavasti tugevalt häälesäädmise vildakuse all. Muidu enam-vähem korralik meestekoor kannatas kogujõus ja häälte tasakaalus, mis puudevate tenorite arvele tuleb panna. Orkester suutis olla parem, kui viimasel ajal harilikult.

Orkestri poolt ettekant Tobiase „Largo“, mis kirjutet õieti koorile, on klassiline teos täis värskest ja elavat hinge. Samuti huvitav on Bortnianski „Meie Isa“. Üllatav on selle vene kirikustiili meistri kasinuse piirat harmoonia värvirikkus. Lotti, keda loetakse üheks tähtsamaks Veneetsia kooli esitajaks, mõjus oma „Regina coelis“ kaunis monotoonselt; palju huvitavam selles mõttes oli temaga kõrvu esitet kaasaeglase Scarlatti „Jõulu öö“. Griegi „Rahumaa“ orkestratsioon on J. Simmi poolt läbiviidud kompositsiooniga võrdlemisi tasakaalus. Beethoveni „Palve“ meestekoori ettekandes kaotas omast jõust iseäranis üksikute häälte kontakti puudusel laulu alguses. Duett (Pettai ja Põlde). „Looda, hingekene“ mõjus rohkem kirjult kui huvitavalt musikaalsuse suhtes. Hästi sobida ei tahtnud kiriku meeleoluga Beethoveni V sinfoonia „Andante con moto“, sest üleüldse on riskant käsitada kirikus relatiivset tematiseerit muusikat, kuna nimetat sinfoonia osa juha programmiga se-

tud on. Meeleoluliselt kohasem oleks ehk olnud tema II sinfoonia „Larghetto“.

Muud numbrid koos ettekandega ei tingi äärmärkusi.

Arco.

Tartu 1920|22 a. muusika ülevaade.

Järjekorraliste muusika ettekannete suhtes on 1921 aastal Tartus olnud ühelt poolt küll omajagu helevust, kuid teiselt poolt ei suuda ta võistelda eelmise aastaga. Mõnesugust tõusu võis kevadisel poolaastal märgata ooperi ja opereti alal, mõna aga suvistes sinfoonia orkestri ettekannetes. Üldine lagunemine algas teatris hooaja lõpul ning on tuntavalt — ehk koguni saatuslikult — mõjunud nii hästi suveorkestri, kui teatri-muusika eluavalduste päale. Nii olemegi käesoleval aastal jõudnud seisukorda, kus ainsamaks lohutuseks on jäänud harvad erakorralised kontserdid. Nimetat ajajärgu lähem ülevaade piirduks järgmiselt:

Kontserdi muusika.

Suveorkestri alaliseks juhatajaks oli Juhan Aavik, gastroleerisid J. Simm, A. Kapp, M. Lüdig, R. Kull, H. Eller ja H. Andreae. Ettekannetest tähtsamad olid: Beethoveni VI, VII, VIII ja IX sinf., Bruckneri IV (romantiline) sinf., Wagneri „Faust-üvertüür“ ning fragmendid „Parsifalist“ ja „Meistersingeritest“, Caesar Cui II süit, Tšaikovski IV, V ja VI (pateetiline) sinf., „Romeo“, Rimski-Korsakovi „Sadko“, Borodiini II sinf. ja „Polovetsi tantsud“ Vürst Igorist, Skriabini I sinf., Glasunovi IV sinf. ning mõned Griegi, Svendseni, Schillingsi, Sibeliusi, Järnefeldi j. t. tööd. Eesti komponistest esines paaril korral H. Eller oma helitöödega nagu: sinfooniline scherzo, „Õised hüüded“, „Videvik“ ja „Koit“. Vaimulikke kontserte on korraldet Pauluse-, Peetri-, Jaani- ja Ülikooli kirikus. Vokaalsetest tuleks nimetada Soome üliõpilaste meeste- ja M. Hermannii segakoori kontserte Vanemuises. Klaverimängijatest esinesid aasta jooksul Arthur Lemba, Padvä, Rabinovitsch, pr. Laky-Schuster, V. Brock, j. t., lauljatest — Tenno Vironi, Arder, Kaktin, Vitting, Smirnov, naisl. — Hellat-Lemba, Lüdig-Sinkel ja Kopli-Viegand, viiulimängijatest — Pappmehl, Bul-

lerian, Kerschbaumer, Baltgail, cellistest — Berkovits, Bööcke ning kontrabassist Juht. Kontserte korraldasid veel T. K. muusikakoolid. Käesoleval kuul oli Glasunovi külaskäigu kontsert prof. Orlovi, pr. Jurjevskaja j. t. osavõttel ning Ed. Sõrmuse nurjaläinud viiulikontserdid.

Ooper ja operett.

Ooperitest on Vanemuise poolt J. Simmi juhatusel ette kantud Verdi „Traviaata“, Veberi „Abu-Hassan“, Prochazka „Õnn“, operettest J. Straussi „Krahv Luksemburg“; kohaliste muusikerite ja näitlejate kollektiivi poolt A. Virkhausi juhatusel Mozarti ooper „Figaro pulm“, operettest J. Straussi „Nahkhiir“ ja Virkhausi Jaani öö“. Väljas pool neid ettevõtteid lavasteti Tšaikovski „Eugen Onegin“ (pr. Pöder-Rohti ja Hanseni kaastegevusel), „Pada-emand“ ja Gounod „Faust“ (pr. Jurjevskaja, Lavretski ja Filippovi kaast.)

Sinfonia kontsertide hooaeg 1921|1922 Tallinna „Estoonias“.

„Estoonia“ selts pani sinfonia kontsertidele Tallinnas alguse õieti juba 1914 aast. hra R. Kulli juhatusel, kes selleaegsete oludega ja abinõudega võrreldes õige rahuloldavat suutis pakkuda. Kuid varsti tegi ilmasõda asjas tõkkeid, misparast ettenähtud kavatsused mitmeti luhta läksid. Siiski ajajooksul j. n. 1918 kutsus „Estoonia“ selts uuesti sinf. orkestri elule, sellejuures täielikumal ja tõsisemal alusel. Pääjuhatajana oli jällegi tegev R. Kull, kes erakorraliselt ka väljastpoolt Tallinnat dirigente gastroleerima kutsus (M. Lüdigi, J. Aavik, J. Simm j. t.). Kõige suurema jõu omandasid sinfonia kontserdid aga 1921/22 aasta hooajal, kus orkester 55 mängijani täiendati. Orkestri koosseis on ka muusikerite võimise poolest silmapaistev. Nimetatud hooaeg on oma eeskava täiesti kunstiväärtuslikes piirides senini suutnud hoida. Algas tehti Eesti helitööde õhtuga (Kapp, Lüdigi, Vedro, Süda ja H. Eller). Suurematest sinfooniastest ja sinfoonilistest helitöödest, mis sel hooajal ettekanti, olgu nimetatud Tšaikovski I ja IV sinf., sinf. poeem „Meri“, Beethoveni VII sinf., Sindingi d-moll, Järnefeldi sinf. poeem „Korsholm“, Gla-

sunovi IV ja V sinf., ja süit „Keskajast“, Paul Dukas, „Sortsi õpilane“, Bruckneri IV (Es-dur) sinf., Saint-Saëns'i „Requiem“ (koor, soolod ja orkester) ja III sinf. c-moll. Pääle selle kaks Glasunovi helitööde kontserti autori juhatusel. Juba ainult need ülesloetud tähtsamad ettekanded annavad tunnistust orkestri juhatuse agarusest ja tõsisest huvist ettevõtetud asja vastu.

Solistidest eelnimetatud hooajal võtsivad osa pr. Lüdigi-Sinkel (laul), pr. Jurjevskaja (laul) Peterburist, Lydia Heinrichs (klaver), H. Einer (laul), Jenny Jürvetson (klaver), pr. O. Olak-Mikk (laul), pr. Veem-Romanova (laul), hrad R. Bööcke (cello), V. Padv (klaver), Kasemets (orel), Pappmehl (viul), M. Lüdigi (orel), K. Vihtol (laul), G. Tuksam (laul) j. t. — pääle selle E. M. O. segakoor hra Topmanni juhatusel. Glasunovi tööde õhtul esines esimese klassi pianist, Moskva konservatooriumi prof. Orlov, kes omas ettekandes meile täiesti küpset ja kõrget muusikalist annet ilmutas.

Käesoleval hooajal on kavatsusel tähtsamatest helitöödest ettekanda Berlioz'i „Faust-sinfonia“, Brahmsi e-moll ja Stoiovski d-moll sinf., Beethoveni IX (hra Kappi juhatusel). E. M. O. koor ja orkester valmistavad Händeli orat. „Messia't“ ette, mille ettekanne on märtsi kuul. Huvitavaks kontserdiks saab tallinnlastele olema sinf. kontsert reedel 27 jaan., kus noore, anderikka helilooja H. Elleri teoksed kuuldavale tuuakse. („Koit“, „Videvik“, sinfooniline scherzo, „Õised hüüded“).

Pääle puht sinfooniliste kontsertide oli „Estoonial“ nimetatud hooajal suur edu sinfonia orkestri „rahvakontsertidega“, kus enam-vähem kergema sisuga muusikat pakuti, kuid selle juures ikka väärtuslist. Ka neil kontsertel olid solistid kaastegevad. Rahva kontserdid peeti harilikult iga pühapäeval.

„Estoonia“ ooperi ja opereti hooaeg 1921|22 a.

Operettide hulgast, mis Estoonias läinud aastal ettekanti, olgu uudistena nimetatud Osk. Strauss'i „Viimne valss“, Léhari „Alpi roos“ (Endlich allein); pääle nende korrati muidugi rida endiseid, milledest iseärnis vastu on pidanud ja praegugi veel repertuaaris — „Silva.“

Ooperitest toodi uudisena esile Bizet „Karmen“, kus pääle Estoonia alaliste jõudude külalistena esinesid Väino Sola, Smirnov, Filippov. „Eugen Oneginis“ astusid külalistena üles pr. Jurievskaja ja B. Hansen. Gounod „Faustis“ esinesid läti kunstnikud hrad Kaktin ja Vitting. Hooajal läks tallinlastel korda ka Schaliapinit kuulda.

Kavatsusel on Verdi ooperid „Rigoletto“ ja „Traviaata“ Väino Sola ja Piatrovski kaastegevusel. Operetidest on ettevalmistusel Veinbergeri: „Blond ingel“ ja L. Falli „Stambuli roos“.

Teated.

Eesti 1923 a. laulupidu

esialgne kava oleks järgmine: Laulupidu algab Händeli „Messias'ega“ mille ettekanne „Estoonia“ muusika osakonna segakoori poolt on määrat pääasjalikult l-pidust osavõtjate lauljatele. Kolme avaliku l-pidu päeva jooksul kantakse ette: esimese päeva pärastlõunasel kontserdil, esimeses osas 4 vaimulikku segakoori laulu, teises osas 3 meestekoori laulu ja lõpuks 4 segakoori l. Teise päeva eeskava oleks samuti 4 segak. 3 meestek. ja 4 segakoori l. Kolmandamal päeval esinevad üksikud l-koorid (arvatavasti ka muusikakoorig). Igal l-p. päeva õhtul astuvad üles üksikud paremad koorid. Tehnilise raskuse poolest sisaldab eeskava laule mida 1) kõik koorid —, 2) tugevamad —, 3) ainult üksikud koorid ettekanda suudavad. Eeskavas on ainult Eesti helitööd.

Tartu muusikakoolid

on käesolevaks semestriks lõpulikult ühinenud ja töötavad koos Tartu kõrgema muusikakooli nime all J. Aaviku ja A. Nieländeri juhatusel. Sellega on siis intriigi katse-aastad õnnelikult lõpetet ning muusikakoolide loomuliku tegevusele tõsisem alus pandud. Soovime selleks edu!

Isadora Duncan,

kes Venemaal plastika kooli on asutanud, et oma kavatsuste läbi viimiseks värskeid jõudusid kasvatada, on Eestisse gastroleerima kutsutud. Ettekannete päänumbriks oleks Tschaikovski VI (pateetiline) sinfoonia, mille teise osa teemade hulgas eesti rahvaviis „Kallis Mari“ esineb.

Mattia Battistiini,

kuulus Itaalia tenor, kes viimasel ajal Saksamaal esines, sõidab kuuldavasti lähemal ajal Eestisse kontserte andma. Seega oleks meil jälle võimalus ühe tähtsama Euroopa kuulsusega lähemalt tutvuneda.

Mart Saare

vokaal helitööde kontserti kavatsetakse Tallinnas ühendatud kooride osavõttel ära pidada.

Arthur Kappil

ilmub lähemal ajal kogu segakoori laule K./Ü. „Kooli“ kirjastusel. Surem osa ongi juba valmis laotud Tartus „Postimehe“ trükikojas.

Eesti orkestrantide ühisuse

Tartu osakond, mille tegevus „Vanemuise“ suvihooaja õnnetuma lõpu läbi ajutiselt paraliseerus, hakkab jälle elumärke avaldama. Viimasel ajal on ühisus asutand puhkpillide sektsiooni, kuhu kuuluvad paremad kohalikud jõud.

Uued klaverivabrikud Tartus.

Oskar Heine, kes Peterburis C. M. Schröderi juures klaveri ehitamist õppis ja Saksamaal end sel alal täiendas, on Tartus klaverivabriku asutanud. Samuti kavatseb ka noodiäri omanik Rich. Holzmänn klaverivabrikut käima panna.

Toimetusele saadetud raamatud.

- N. Rimski-Korssakov. Harmoonia õperaamat I ja II. Eesti keelde J. Zeiger. Kirj. A/S „Varrak“ Tallinn, 1920.
R. Griving ja P. Ilves. Kirikumuusika. Kirjastus „Odamees“, Tartu, 1921.
Jõulu-laulud segakoorile. Toimetanud P. Ilves. Kirjast. „Odamees“, Tartu, 1921.

Kollektiiv „Sireen“

tänab kõiki neid, kes muusika kuukirja väljaandmises niihästi eduliselt kui aineliselt kaasa on aidanud, iseäranis aga oma toetajaid liikmeid.

Väljaandja: Kollektiiv „Sireen“.

Vastutav toimetaja: Eduard Visnapuu.

Soovitan oma

noodi ärist

kõiksuguseid klaveri, viiuli ja laulu koolisid, harjutusi, kontsertisid, soolo asju j. n. e.

Oiendan väljamaaga kõiksuguseid noodi ja muusika tarbeasjade tellimisi.

R. Holzmann

Tartus, Rüütli tän. 21

(vastu Jaani kirikut).

Kirjastus-Ühisus „KOOL“

Tallinnas, Suur-Karja tän. 23

Telefon 7-92.

1. Artur Kapp, Koolilaste laulud M. 30.—
2. „ „ Neli naiskoori laulu M. 20.—
3. K. Türrpuu, Mu isamaa, nad olid matnud M. 25.—
4. „ „ Vaata, see on Jumala Tall M. 10.—
5. O. Laiv, Tallinna Sõjaväe koorilaulud M. 8.—

Lähemal ajal ilmuvad trükist:

1. M. Saar, Lastekoori laulud.
2. A. Kapp, Segakoori laulud.

Tellimised täidetakse ruttu ja korralikult.

Jällemüüjatele hinnaalandus!

Kirjastus A./S.

„VARRAK“

Tartu jaoskond, Rüütli t. 26
Telefon 320.

Sõovitab teaduslikke, ilukirjanduslikke ja kooliraamatuid ning kirjutusmaterjaali.

Nimekirjad hinnata.

Oma kirjastusel ilmunud noodi-
raamatud:

Mart Saar, **koorilaulud**,
Karl Lüttsch, **klaveri etüüdid**

Teatri

kirjanduse keskladus

alati saadaval noote koori-, soolo-, ning naljalauludele, näitemängudele ja kõiksugu muusikalistele ettekannetele. Trüki lõppemisel laenatakse 2 nädala ja pikema aja pääle näitemänge, noote ja nalja ettekandeid

Tavet Mufsu

raamatukaupluses ja laenu-raamatukogus

Tallinnas, Peetri platsil nr. 1.

Kõnetraat 1-78.

TARTU KÕRGEM MUUSIKAKOOL

Lossi tänav nr. 15.

Direktorid: A. Nieländer ja J. Aawik.

Kõnetunnid igapäev
kella 11—12 ja 5—6.

Raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplus

„TEADUS“

Rüütli tänav nr. 5.

Soovitab odavalt igasugu kirjutusmaterjaali, uusi ja pruugitud ilukirjanduslikke ja kooliraamatuid ja nootiseid.

Nootide paljundamine.

65 aastat

on

„POSTIMEES“

poliitilise, kultuurilise ja majanduslise iseseisvuse aate eest
võidelnud

ja selle aja sees tõsise rahvusliku häälekandja ja loetavama ajalehe aukoha
võitnud

„Postimehe“ kaastöölised on mõjuvõimsad avalikud tegelased ja poliitikamehed, silmapaistvad õpetlased, eriteadlased ja kirjanikud.

Postimeest võib tellida igast postkontorist; igas linnas ja alevis on tellimise vastuvõtmise kohad. Peatalitus Tartus, Rüütli tän. nr. 9.

E.K.-Ü. „Postimehe“ raamatukauplus, Tartus

soovitab

Aavik, Juh: Kodu rajalt . Seitseteiskümmend laulu segakoorile (a cappella), Dr. M. Veske sõnadel	50.—	Evers, Hanns Heinz. Nõiduse õpilane ehk kuradi- kütid, Saksa keelest tõlkinud J. Albreht	75.—
Hermann, Miina. Laulud nais- ehk lastekoorige	30.—	Goethe, J. V. Faust I. kurbmäng. Eestistanud A. Jürgenstein, 218 lhk.	100.—
Tamm, V. Kooli Laulmise raamat . Metoodiliselt korraldatud ja piltidega kaunistatud kooli laulmise materjaal. Seletused ja näpunäited, harjutused, ühe, kahe ja mitmehäälised laulud ja laulumängud III. täiendatud trükk 248 lhk.	100.—	Jürgenstein, A. Huvitav peatükk Eesti minevikust . Johann Georg Eisen von Schwartzberg (Torma-Lohusoo õpetaja 1746—1775)	20.—
Helisalu, Leenart. Kodumaa laul . Segakoor. Henrik Visnapuu sõnad	15.—	Koch, K. Ülikooli Meteorol. Observ. juhataja . Ilmade ettekuulutamise	20.—
Rasin, Neli laulu segakoorile	35—40.—	Raud, Aug. Kirjandusiline lugemik II. 6. õppeaasta jaoks, 232 suurt lehekülge	130.—
Bergman, Dr. J. Tartu ülikooli professor. Napoleon ja eelviimne ilma sõda . Ühe võimupoliitilise elulugu. Tema 100-aastase surmapäeva puhul. Eesti keele tõlkinud A. Jürgenstein 132 lhk. 10 pildiga, ilusal valgel paberil	160.—	Soar, Redik. Esimeselt päevilt , noorepõlve mälestused	40.—
		Soot, K. E. Kodu . Luuletused 1910—1921 valgel paberil	140.—

Tartu,
Promenaad 7-a

„ODAMEES“

Telefon
nr. 67

„Odamees“ soovib omi väljaandeid:
F. Tuglas: Marginaalia. Mõtted ja meeolud 1906—1921. Värviline kaanelustus.
Ho XI. Toim. Fr. Tuglas. Esinevad: E. Nukk, J. Barbarus, Fr. Tuglas, H. Lesson, K. Skalbe, P. Rozit, H. Sepp. Seitse reproduktsiooni vanust Saksa illustr.
Ho VII. Toim. Fr. Tuglas. Esinevad: H. Adamson, Fr. Tuglas, Aino Kallas, M. Jyrna, A. Kivikas, J. Semper. Yks reprod. A. Grineffi ja viis reprod. A. Roosilehti töist.
A. Kivikas: Jyripäev. Romaan.
A. Alle: Carmina barbata (Habemikud laulud). Luuletuskogu.
Ajaloo Arhiiv I. Ado Grenzsteini võitlus Jaan Tõnissoniga. Dokumendid ja artiklid.
J. Aavik: Muusikalised kirjad. Artiklid.
R. Griwing ja P. Ilves. Kirikumuusika.
P. Ilves: Jõulu-laulud segakoorile (Joh. Feyhl, F. W. Frank, Fr. Gruber, R. Griwing, G. Reichardt, F. Mendelssohn-Bartholdy j. t.).
„Odamee“ raamatukaupluses on saada kogu myygil olev Eesti kirjandus. Saksa ja Vene kirjandus. Opeabinõud. Kantseleitarved.
„Odamees“.

Raamatukõitmise-koda ja
kirjutusmaterjaali kauplus

Carl Unger

Jaani tän. № 8.

Kirjutusmaterjaali ja maalimis-
abinõude kõige täielisem ladu.

Paljudusaparaadid kõigi
tarvidustega.

HERMANNI TRÜKIKOJA RAA- MATUKAUPLUS ja KIRJASTUS

soovib omast noodi-raamatute osakonnast suures väljavalikus kõiki vanemat ja ka uuemat kirjandust, noodi-kirjandust, noodipaberit- ja heftisid. Nõudke hinnakirjasid. Kasulik sisseostu koht seltsidele ja laulu kooridele. Koolide- ja Rahva-raamatukogudele igasugu vanemaid ja uuemaid jutur- ja teaduslikka raamatuid odava hinnaga. Kõige täielikum näitemängu raamatute ladu ja kirjastus. Pidud kuulutuste ja piletite trükkimine.

1873. aasta! asutatud

Muusikatarvete kauplus

Eugen Brandt

Tallinnas, Pikk tän. nr. 19.

Kirjade aadr.: Postkast nr. 91.

Soovib kõige suuremast ja täielikumast
nootide ladust Eestis

noot

klaverile, koorile, solo, salon-orkestritele j.n.e.
klassikerite ja moodsate meistrite töid.

Muusikaliteratuur, muusikariistad, klaverid,
värsked viiuli keeled alati ladus.

Välistellimised täidetakse ruttu ja korralikult.
Ladus puuduv kirjandus muretsetakse. — Järel-
pärimistele saateraha juure lisada.

Muusika kuukirja

Sireen'i

tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine ja
üksikute №№ müümine.

PEREKONNALEHT

„KODU“

ilmub Gr. üh. „KIRI“ kirjastusel ja toob oma veergudel esimeses järjekorras hulga pilti päevasündmustest, nii päevapillisi ülevõtteid kui joonistusi.

Sellepoolest „Kodu“

ON AINUKE

sellelaadiline ajakiri Eestis. Peale päevasündmuste tuuakse pilti kunstiteostest, kodumaa tähtsamatest ja ilusamatest kohtadest, samuti seltskonna tegelastest. Ei saa unustatud „Kodu“ veergudel ka piltidega kaunistatud nali, mis

KOHANE

lugemiseks igalpool ja igaühele. — Suurt rõhku paneb „Kodu“ kodumaa tundmaõppimise ja tutvustamise peale, tuues selleks rikkalikult illustreeritud kirjatükka. Jutustusi, novella, romaane ja luuletusi toob

AJAKIRI

parematelt kodu- ja väljamaa kirjanikkudelt. — Teater ja muusika, tervishoid ja sport, seltskonna elu, tähtsamad tehnilised uudised jne., mis huvitavad

IGAÜHELE,

tahab „Kodu“ pakkuda oma lugejatele, ja sellepärast ei tohiks ta puududa üheski majas.

Tellimise hind: aastas (24 nrt) Mk. 400.—
pooles aastas (12 nrt) „ 200.—
veerandaastas (6 nrt) „ 100.—

„Kodu“ tellimisi võtavad vastu kõik kodumaa posti-
asutused (ilma mingisuguse lisamaksuta).

Üksikud nrid müügil raamatukauplustes, ajalehe-
müüjatel ja raudtee raamatukappides.

1922 aastal mitmed kirjanduslised kaasanded hinnaalandusega. — Hinnata kaasandeks — kalender.

Nõudke maksuta prospektid.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Lai tän. 38